

Het is 1.

Met haar warme jas aan loopt Lotte door het park.

Op de grond liggen bruine, rode en 2.

Ze zijn van de bomen gevallen.

Lotte schopt ertegen en gooit ze in de lucht.

Lotte heeft haar laarzen aan.

De bladeren zijn nat.

Lotte heeft er geen last van.



Lotte weet waarom de blaadjes vallen.

De juf heeft het vandaag verteld.

In de herfst maken bomen zich klaar voor de winter.

In de winter is het erg koud.

Voor bomen is er dan 3.

De boom gaat dan een beetje water sparen.

Hij haalt alle voeding uit zijn blaadjes.

Die worden dan rood, geel en bruin.

4.

Als de blaadjes eraan zouden blijven,
heeft de boom veel te veel water nodig.

Dat is er niet in de winter.

De boom zou dan doodgaan.

Daarom worden de bomen 5.

Zo komen ze de koude winter door.

Lotte houdt 6 van de herfst.

Kale bomen vindt ze niet zo mooi.

Dat staat een beetje somber.

Maar nu ze het snapt, vindt ze het wel heel slim
van de bomen.

Beter kale bomen, dan dode bomen!

Opgave 1

Wat past het **best** op plaats 1?

- winter
- lente
- zomer
- herfst

Opgave 2

Wat past het **best** op plaats 2?

- gele blaadjes
- witte blaadjes
- blauwe blaadjes
- felroze blaadjes

Opgave 3

Wat past het **best** op plaats 3?

- helemaal geen eten
- bijna geen water
- zeer veel warmte
- erg veel sneeuw

Opgave 4

Wat past het **best** op plaats 4?

- Die blijven hangen aan de boom
- De boom gaat dan dood
- De boom heeft genoeg te eten
- Daarna vallen ze eraf

Opgave 5

Wat past het **best** op plaats 5?

- verdrietig
- dus kaal
- dode bomen
- zelfs vol

Opgave 6

Wat past het **best** op plaats 6?

- van de dieren
- van de regen
- van de kale bomen
- van de kleuren

Einde



- 1 Davon is een stoere meid. In haar vrije tijd gaat ze
- 2 het liefst in bomen klimmen en hutten bouwen. Een
- 3 schrammetje meer of minder maakt haar niet uit.
- 4 Ze is best sterk, misschien later wil ze dan ook wel
- 5 in het leger. Haar oom werkt daar ook en ze kan uren
- 6 genieten van zijn avontuurlijke verhalen. Vorige week
- 7 had ze nog twee walkietalkies van hem gekregen.
- 8 Ze heeft er een aan Kyle gegeven, zodat ze altijd met
- 9 elkaar kunnen communiceren...
- 10 'Kyle, ben je daar? Over.'
- 11 'Ja, ik ben er', antwoordt Kyle.
- 12 'Je moet wel "over" zeggen. Over.'
- 13 'Oké Davon, over.'
- 14 Kyle zit verscholen in een boom vlak bij een
- 15 speelplaats. Hij wrijft over zijn maag die knort.
- 16 'Is de trekdop op of heb je nog over?'
- 17 'Je moet wel je zin eindigen met "over". Over.'
- 18 'Mijn zin eindigde al met "over". Moet ik dan twee keer
- 19 over zeggen?'
- 20 'Ja. Over.'
- 21 'Oké, Davon. Is de trekdop op of heb je nog over?'
- 22 'Zo goed?', zegt Kyle een beetje geïrriteerd.
- 23 'Nee, nu vergeet je het weer. Over.'
- 24 'Geef nou maar antwoord, Davon. Over!'
- 25 'Nee, alles is op. Over.'
- 26 'Ik snap het niet meer', zegt Kyle. 'Is het op of is er
- 27 nog over? Over.'
- 28 'De trekdop is op en dit is het laatste wat ik zeg. Over.'
- 29 'Nou, dan ga ik nieuwe halen, doe. Over.'
- 30 'Kyle, als je stopt met het gesprek moet je "over en
- 31 sluit" zeggen. Over en sluit.'
- 32 Zuchtend zegt Kyle: 'Goed, wil jij ook nog? Over.'
- 33 Geen gehoor... 'Hallo Davon?'

Opgave 1

Lees de eerste alinea.

Wat hoort **niet** bij Davon?

- Stoer
- Sterk
- Avontuurlijk
- Saai

Opgave 2

Lees: *Ze is...het leger.* (regel 4 en 5)

Wat kan de schrijver het **best** doen met: *misschien later wil ze dan ook wel in het leger?*

- Vervangen door: wil ze later misschien naar het leger
- Vervangen door: later wil ze misschien wel bij het leger
- Vervangen door: op het leger wil ze later dan misschien wel in
- Zo laten staan

Opgave 3

Lees: *Vorige week...hem gekregen.* (regel 6 en 7)

Naar wie verwijst: *hem*?

- Davon
- Kyle
- Haar oom
- Het leger

Opgave 4

Lees: *Ze heeft...kunnen communiceren...* (regel 8 en 9)

Wat is de betekenis van *communiceren* in deze zin?

- Elkaar kunnen zien
- Praten met elkaar
- Spelen met elkaar
- Verzenden van e-mails naar elkaar

Opgave 5

In welke regel kom je erachter dat Kyle een jongen is?

- Regel 12: 'Je moet wel "over" zeggen. Over.'
- Regel 14 en 15: Kyle zit verscholen in een boom vlak bij een speelplaats.
- Regel 15: Hij wrijft over zijn maag die knort.
- Dat is niet uit de tekst te halen.

Opgave 6

Wat is Kyle van Davon?

- Haar klasgenootje
- Haar buurjongetje
- Haar neef
- Dat is niet uit de tekst te halen.

Opgave 7

Lees: *Hij wrijft...die knort.* (regel 15)

Wat wordt er bedoeld met: *...een maag die knort?*

- Geïrriteerd zijn
- Misselijk zijn
- Honger hebben
- Buikpijn hebben

Opgave 8

Lees: *'Is de...nog over?'* (regel 16)

Wie stelt deze vraag?

- Kyle
- Davon

Opgave 9

Lees: *'Ja. Over.'* (regel 20)

Wie is hier aan het woord?

- Kyle
- Davon

Opgave 10

Lees: *Geen gehoor...'Hallo Davon?'* (regel 33)

Waarom antwoordt Davon hier niet meer?

- Omdat Kyle een beetje geïrriteerd is
- Omdat Davon nieuwe trekdop aan het halen is
- Om Kyle te plagen
- Omdat Davon al 'Over en sluit' heeft gezegd

Einde



Wat zou jij doen als een kaasboer in Nederland je een stukje kaas aanbiedt? Lekker opsmikkelen toch? Maar wat als je op vakantie bent op Sardinië en een kaasboer vraagt of je een stukje poepkaas met maden wilt proeven? Dan zegt je toch direct 'nee!'?

Het is juist deze poepkaas met maden, die een bijzondere delicatessie is op dit Italiaanse eiland. De inwoners van Sardinië hebben deze kaas casu marzu genoemd. casu marzu betekent 'rotte kaas'. Het maken en eten van casu marzu zijn al heel lang een traditie bij de Sardijnen. Ze vinden het heerlijk! Omdat de kaas vrij pittig van smaak is, noemen ze hem ook wel een echte mannenkaas.

De poepkaas wordt door de Sardijnen op een bijzondere manier gemaakt. In de zomermaanden leggen de kaasboeren stukken kaas in het felle zonlicht. De kaas die ze daarvoor gebruiken, heet pecorino. Omdat de kazen liggen te broeden in het felle zonlicht, beginnen ze te rotten. De kaasvliegen zijn dol op deze rotte kaas en ze vliegen eropaf. Ze leggen er vervolgens eitjes op die uitkomen: de maden. De maden eten hun weg door de

kaas. Ze kunnen wel tot 8 millimeter groot worden. Wat de maden opeten, moeten ze natuurlijk ook weer uitpoepen. Juist die poep zou de kaas een pittige, maar heerlijke smaak geven.

Als je op vakantie naar Sardinië gaat en een kaasboer vraagt of je een stukje wilt proeven van de casu marzu, is de kans erg groot dat deze maden er nog gewoon inzitten! Als je het proeft, voel je misschien nog wel iets kriebelen op je tong... Ben je niet zo'n liefhebber van maden in je kaas, maar wil je de casu marzu wel proeven? Dat kan! Je kunt de maden makkelijk verwijderen. Wel even oppassen, want als de maden schrikken, kunnen ze wel tot 15 centimeter hoog opspringen. Een grap op Sardinië is ook wel: 'Sluit je ogen, want voor je het weet springt er een made in je oog.'

Opgave 1

Wat weet je als je de titel en de inleiding van de tekst hebt gelezen?

- Dat het heerlijk is om een speciale kaas gemaakt van madenpoep te eten op Sardinië
- Waarom je op Sardinië geen kaas met madenpoep moet eten
- Dat er op Sardinië een speciale kaas te verkrijgen is met maden en madenpoep
- Waarom mensen het heerlijk vinden om kaas van madenpoep te eten

Opgave 2

In de eerste alinea lees je: *Dan zeg je toch direct 'nee!'*?
Wat zegt de schrijver eigenlijk met deze zin?

- Iedereen zegt direct nee tegen kaas met madenpoep.
- De schrijver zegt de vakantie maar direct af naar Sardinië.
- De schrijver kan zich niet voorstellen dat er ook maar iemand is die deze kaas wil proeven.
- De schrijver maakt hier een grapje.

Opgave 3

In de tekst lees je: *Het is juist deze poepkaas met maden, die een bijzondere **delicatesse** is op dit Italiaanse eiland.*

Wat betekent hetzelfde als *delicatesse* en had er ook kunnen staan?

- traktatie
- lekkernij
- smulpartij
- limonade

Opgave 4

Wat is de letterlijke betekenis van casu marzu?

- Heerlijke kaas
- Rotten kaas
- Traditionele kaas
- Pittige kaas

Opgave 5

Welke woord in de tekst geeft aan dat casu marzu van de ene op de andere generatie wordt doorgegeven?

- inwoners
- Sardijnen
- pittige
- traditie

Opgave 6

Wie zijn de Sardijnen?

- De kaasboeren op Sardinië
- De inwoners van Sardinië
- De kaassoorten van Sardinië
- De kaasvliegen op Sardinië

Opgave 7

Welke vraag wordt in de derde alinea **niet** beantwoord?

- In welke periode wordt de casu marzu gemaakt?
- Wat maakt de casu marzu pittig?
- Hoeveel eitjes legt een kaasvlieg op de casu marzu?
- Waardoor gaat de pecorino rotten?

Opgave 8

Welk tussenkopje past het **best** bij de laatste alinea?

- Lekker pittig?
- Liefhebbers opgelet
- Echte mannenkaas
- Kaasje met of zonder?

Opgave 9

Wat is waar?

1. Op Sardinië is er altijd een kaasboer die vraagt of je een stukje van de casu marzu wilt proeven.
 2. Bij het verwijderen van de maden, kunnen ze door de schrik hoger dan 15 centimeter opspringen.
- Zin 1 is waar. Zin 2 is niet waar.
 - Zin 1 is niet waar. Zin 2 is waar.
 - Zin 1 en zin 2 zijn beide waar.
 - Zin 1 en zin 2 zijn beide niet waar.

Opgave 10

Wat betekent de dubbele punt in de laatste zin: *Een grap op Sardinië is ook wel:?*

- Nu volgt een uitspraak.
- Nu volgt een uitleg.
- Nu volgt een voorbeeld.
- Nu volgt een vraag.

Vraag 11

Waar had de schrijver ook nog antwoord op kunnen geven?

- Hoe groot kunnen de maden worden?
- Hoe eet men casu marzu het liefst?
- Hoe smaakt casu marzu?
- Kun je casu marzu ook zonder de maden proeven?

Einde

Leukste opa van de wereld

1. overgrootvader
2. 'liepen' vervangen door: 'lopen'
3. De flinke snor van opa Jaap
4. lied
5. Opa Jaap heeft ze zelf verzonnen.
6. Vervangen door: maar
7. Zin 1 en zin 2 zijn beide niet waar.
8. Vervangen door: bij
9. Achter: ...gewoon af. (regel 29)
10. onbedoeld
11. Zonder emoties knipte hij ook een stuk van de andere kant van zijn snor.
12. Twee problemen gelijktijdig oplossen
13. enorm
14. aandacht luisteren
15. Dat opa flink aan het overdrijven is
16. Achter: ...zulke verhalen? (regel 48)
17. Nee, want opa is nooit naar het buitenland geweest.
18. Zingt hard en zuiver

Dieren naar de dokter

1. plusminus
2. dus
3. Het werkwoord 'is' vervangen door 'heeft'
4. Zin 1 is waar. Zin 2 is niet waar.
5. prachtig
6. Achter: ...je huisdier. (regel 22)
7. Het werkwoord 'word' veranderen in 'wordt'
8. Wacht in de wachtkamer
9. arme (regel 36)
10. De dierenambulance bellen
11. Met iets druk bezig zijn
12. Zin 1 en zin 2 zijn beide waar.
13. Als je de bal van je hond bij de burens in de tuin hebt gegooid
14. Omdat er meer studenten zijn die zich aanmelden, dan dat er plek is
15. De dierenkliniek

Toveren met rodekool

1. april
2. prei en spinazie
3. is het
4. Probeer het zelf! (regel 5)
5. een mes
6. C

7. circa
8. Dit water heb je nodig voor de proef.
9. Kool snijden
10. afwasmiddel - groen
11. Het materiaal waarvan iets is gemaakt
12. Enkele

Waarom een boom zijn blaadjes verliest

1. herfst
2. gele blaadjes
3. bijna geen water
4. Daarna vallen ze eraf
5. dus kaal
6. van de kleuren

Over? Over.

1. Saai
2. Vervangen door: later wil ze misschien wel bij het leger
3. Haar oom
4. Praten met elkaar
5. Regel 15: Hij wrijft over zijn maag die knort.
6. Dat is niet uit de tekst te halen.
7. Honger hebben
8. Kyle
9. Davon
10. Omdat Davon al 'Over en sluit' heeft gezegd

Heerlijk! Kaas van madenpoep

1. Dat er op Sardinië een speciale kaas te verkrijgen is met maden en madenpoep
2. De schrijver kan zich niet voorstellen dat er ook maar iemand is die deze kaas wil proeven.
3. lekkernij
4. Rotte kaas
5. traditie
6. De inwoners van Sardinië
7. Hoeveel eitjes legt een kaasvlieg op de casu marzu?
8. Kaasje met of zonder?
9. Zin 1 en zin 2 zijn beide niet waar.
10. Nu volgt een uitspraak.
11. Hoe eet men casu marzu het liefst?